

Õiguskantsleri kontrollkäik Lõuna Politseiprefektuuri Tartu arestimajja

12.06.2008 toimus õiguskantsleri seaduse § 19 lg 1 ning §-de 27 ja 33 alusel omaalgatuslik kontrollkäik Lõuna Politseiprefektuuri Tartu arestimajja (edaspidi ka arestimaja).

Arestimaja on Lõuna Politseiprefektuuri struktuuriüksus. Arestimaja avati 1999. aasta lõpus. Maja on 3-korruseline, kus B-tiib on arestimaja töotsoon ja A-tiivas on arestikambrid koos Lõuna Politseiprefektuuri teiste struktuuriüksuste ning koostööpartnerite haldusruumidega. Arestimaja keldrikorrusel asuvad kainestus- ja kinnipidamiskambrid ning kahel ülemisel korrusel kinnipidamiskambrid. Arestimajas on kokku 22 kambrid (koos kainestuskambritega) ning kohti 46.

Arestimajas peeti 2006. aastal kinni kokku 11319 isikut, kellest 3115 olid kinni peetud isikud ning 8204 isikut olid kainenemisele toimetatud. 2007. aastal peeti kinni kokku 12806 isikut, kellest 3118 olid kinni peetud isikud ja 9742 kainenemisele toimetatud.

Läbiviidud kontrollkäigu eesmärgiks oli kontrollida, kuidas on arestimajas viibivate kinni peetavate isikute põhiõigused ja -vabadused kaitstud.

Kontrollkäigul vestlesid õiguskantsleri nõunikud kinni peetud isikutega ja arestimaja ülemaga, kontrollisid arestimaja kambreid (sh kainestuskambreid), kööki, jalutushoovi, kokkusaamiste tubasid ning dušširuumi. Kogutud informatsiooni põhjal tuvastati mõningaid vajakajäämisi, mille kõrvaldamine aitaks tagada kinni peetud isikute põhiõiguste ja -vabaduste parema kaitse. Järgnevalt esitan teemade kaupa kitsaskohad, mis kontrollkäigul tuvastati.

1. Valgustus arestimajas

1.1. Kontrollkäigul külastasid õiguskantsleri nõunikud arestimaja erinevate korruste kambreid ning nende kontrollimisel selgus, et päevasel ajal ei ole piisavalt valgust, et kinni peetavad isikud saaksid tegeleda lugemise või kirjutamisega. Kambrite lagedes olevatest lampidest olid vaid osad varustatud elektripirnidega ning kambrisse läbi akna paistev loomulik valgus ei taganud samuti ruumi piisavat valgustatust.

Politseiasutuste kinnipidamiskohtadele esitatavad nõuded on sätestatud siseministri 08.01.2008 määruses nr 3 „Arestimaja sisekorraeeskiri“ (ASkE), mis on kehtestatud vangistusseaduse (VangS) § 156 lg 5 alusel. Samuti sätestab vangistusseadus eraldi peatükkidena aresti ja lühiajalise vangistuse täideviimise (4. ptk) ning eelvangistuse täideviimise (5. ptk, rakendub otseselt ka arestimajadele, kus viiakse täide eelvangistust) üldtingimused. Näiteks sätestab VangS § 86 lg 1, et aresti ja kuni kolmekuulise vangistuse täideviimisele kohaldatakse vangistusseaduse 1., 2., ja 7. peatüki ning § 109 sätteid peatükis sätestatud erisustega. Samuti näeb VangS § 90 lg 1 ette, et eelvangistuse kandmisele kohaldatakse vangistusseaduse 1., 2., ja 7. peatüki sätteid 5. peatükis sätestatud erisustega.

Vangistusseaduse 2. peatükis sisalduv VangS § 45 lg 1 lause 1 sätestab, et kinnipeetava kamber peab vastama ehitusseaduse alusel eluruumile kehtestatud üldistele nõuetele, mis tagavad kinnipeetavale kambris elutegevuseks vajaliku õhuhulga ja selle ringluse, valguse ja temperatuuri. Lause 2 lisab, et kambris peab olema aken ja kunstlik valgustus, mis kindlustab ruumi piisava valgustatuse. Ka VangS § 90 lg 4 rõhutab, et vahistatu kamber peab vastama

VangS § 45 lõikes 1 sätestatud tingimustele ja tagama vahistatu pideva visuaalse või elektroonilise jälgimise.

VangS § 45 lg 1 lauses 1 viidatud nõuded on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 26.01.1999 määrusega nr 38 "Eluruumidele esitatavate nõuded".¹ Nimetatud määruse p 5 kohaselt peab aknast tulenev loomulik valgustus tagama "piisava loomuliku valgustuse".

Lähtudes eelnevast tuleb rakendada arestimajade olme- ja elutingimustele vanglatele kehtestatud nõudeid (arestimaja iseärasusi arvestades).

Euroopa Nõukogu Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) standardite kohaselt peaks kõigi politsei arestikambrite suurus vastama sinna paigutatud isikute arvule, seal peaks olema piisav, eelistatult loomulik valgustus (s.o sobiv lugemiseks, v.a ajal, mis on määratud magamiseks).²

Euroopas üldtunnustatud tingimused vanglatele sätestab Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus Rec(2006)2 Euroopa Vanglareeglistiku kohta³. Reeglistiku kohaselt laieneb see ka isikute suhtes, kellele kohus on määranud eelvangistus või kellelt on võetud vabadsus süüdistuse tagajärjel (vt soovitus p 10). Paraku hoitakse pidevalt Eestis arestimajades lisaks arestialustele ka vahistatuid ja süüdimõistetuid. Seetõttu on kõnealune soovitus põhimõtteliselt ka arestimajadele kohaldatav.

Euroopa Vanglareeglistik toonitab preambulas, et vabaduskaotusliku karistuse kohaldamine ja kinnipeetavate kohtlemine eeldab julgeolekuabinõude ja distsipliiniga arvestamist, kuid samal ajal tuleb tagada vanglas tingimused, mis ei riiva inimväärikust. Euroopa Vanglareeglistiku punkti 18.1 kohaselt tuleb kinnipeetava majutamisel austada tema inimväärikust, tagada võimalikul määral tema privaatsus, tervishoiu ja hügieeninõuete järgmine, ventilatsioon, valgustus ja küte. Punkt 18.2 lisab, et kõigis kohtades, kus vangid elavad, töötavad või kogunevad peavad aknad olema nii suured, et vangid saaksid normaalingimustes ja loomuliku valgusega lugeda või töötada. Kunstlik valgus peab vastama tunnustatud tehnilistele standarditele.

Arestimaja äärmiselt piiratud ajasisustamise võimalusi arvestades on lugemine üks väheseid kinni peetavale isikule võimaldatud tegevusi. Seetõttu on piisava valgustuse (tehis- ja/või loomuliku valgustuse) olemasolu eriti oluline.

Eelnevast tulenevalt teen ettepaneku varustada kambrid piisava valgustusega, mis võimaldaks kinni peetavatel isikutel tegelda lugemise ja kirjutamisega.

Seejuures saab kõnealust probleemi suhteliselt lihtsalt lahendada. Nimelt olid kambrites vaid mõned laelampidest varustatud elektripirnidega ning ka teiste lampide varustamine elektripirnidega, tooks lahenduse kõnealusele kitsaskohale.

1.2 Vestlusel arestimajas kinni peetud isikutega selgus, et öösel kustutatakse ametnike poolt kambrites tuled.

---

¹ Viidatud määrus on kehtestatud elamuseaduse alusel. Ehitusseaduse alusel ei ole analoogset rakendusakti antud.

² Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee standardid, lk 7. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/lang/est/est-standards-s.pdf>.

³ Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.coe.ee/?op=body&id=452>.

Isikute kinnipidamist reguleerivad õigusaktid ei anna ühest juhust kambri valgustuse osas. Nagu eelneva punkti juures märgitud, kohaldub vangistusseadus teatud erisustega arestimajadele. VangS § 45 lg 1 lause 1 sätestab, et kinnipeetava kamber peab vastama ehitusseaduse alusel eluruumile kehtestatud üldistele nõuetele, mis tagavad kinnipeetavale kambri elutegevuseks vajaliku õhuhulga ja selle ringluse, valguse ja temperatuuri. Lause 2 lisab, et kambri peab olema aken ja kunstlik valgustus, mis kindlustab ruumi piisava valgustatuse.

Lisaks sätestatakse näiteks VangS § 93 lõikes 3, et vangla direktor võib lubada vahistatu kambri valgustamist väljaspool ettenähtud aega.

Öösel tulede kustutamine kinni peetud isikute palvel näib esmapilgul küll olevat kinni peetud isikute mugavuse huvides, kuid ei ole siiski lubatav alltoodud põhjustel.

ASKE § 86 lg 8 sätestab, et arestimaja sisekorraeskirja täitmise ja kinnipeetute julgeoleku eest arestimajas vastutab arestimaja juht.

Valgustamata kamber võib soodustada kinni peetavate isikute tegevust, mis ohustab arestimaja julgeolekut (nt põgenemise või ametniku ründamise ettevalmistamine jne), kuna täielikult valgustamata kamber ei anna ametnikule võimalust pimedal ajal saada ammendavat ülevaadet kambri toimuvast.

Teiseks sätestab põhiseaduse (PS) § 13 lg 1 lause 1 üldnormina, et igaühel on õigus riigi ja seaduse kaitsele ning PS § 14 järgi on õiguste ja vabaduste tagamine seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste kohustus. PS § 19 lg 2 järgi peab igaüks oma õiguste ja vabaduste kasutamisel ning kohustuste täitmisel austama ja arvestama teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgima seadust (põhiõiguste kehtivus eraisikute omavahelises suhtlemises). Neist ja mitmetest põhiseaduse põhiõigusi sätestavatest normidest tuleneb riigi kaitsekohustus, mis mh kohustab riik teatud juhtudel võtma tarvitusele positiivseid abinõusid, kaitsmaks ühte inimest teise inimese õigusvastaste rünnete eest. Viimane on eriti oluline olukorras, kus viibitakse avaliku võimu volituste kohaldamise tulemusel avaliku võimu hoones võimaluseta sealt igal ajal vabatahtlikult lahkuda.

Öösel arestimaja valgustamata mitmekohaline kamber võib soodustada kinni peetavate isikute omavahelisi konflikte, mis võivad lõppastmes päädida tõsiste õigusrikkumistega (nt kaaskinnipeetava tervisekahjustamine vms). Valgustuse puudumine võimaldab kasutada ära ründe ootamatuse momenti ning takistab nii rünnataval oma õiguste kaitseks välja astuda kui ka ametnikul õigeaegsete meetmete tarvitusele võtmist rikkumise ärahoidmiseks, lõpetamiseks või avastamiseks.

CPT on samuti rõhutanud oma seisukohtades politsei poolse pideva järelevalve ning julgeoleku tagamise vajadust arestikambrites. Näiteks on CPT leidnud, et politsei kohustus vahialuste eest hooldada hõlmab ka vastutust nende *ohutuse ja füüsilise puutumatus* eest. Sellest tulenevalt on kinnipidamistsoonide nõuetekohane järelevalve politsei otsene kohustus. Tuleb tagada, et politseis kinnipeetavatel oleks alati võimalus järelevalveametnikega suhelda.⁴

---

⁴ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee standardid, lk 13. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/lang/est/est-standards-s.pdf>.

Eelnevalt selgitasin, et vangistusseaduses ja arestimaja sisekorraeeskirjas puudub ühene regulatsioon kambrites valgustuse kasutamise kohta. Küll aga on praktikas arestimajades laialdaselt kasutatud kambri ukse kohal olevat valgustit, tagamaks ööpäevaringset kambri valgustatust. Viimasega tagatakse pidev kambri jälgimise võimalus ning seega ka vähendatakse arestimaja ja isikute julgeolekule tekkivaid võimalikke riske. Samas on oluline rõhutada, et valgusti peab olema asetatud viisil, mis tagab, et on välistatud ruumi omatahtsi pimendamine kinni peetud isiku poolt.

Kokkuvõtvalt teen ettepaneku jätta arestikambrites pimedal ajal tööle valgusallikas viisil, mis tagaks järelevalve kambri toimuva üle, kuid ei segaks kinni peetavate isikute und. Vajadusel varustada kambriid vastava valgusallikaga. Samuti teen ettepaneku arestimaja ametnikele selgitada valgustuse vajalikkust julgeoleku aspektist.

2. Jalutamisevõimalus

Vestlusel arestimaja ülemaga ning kinni peetavate isikutega selgus, et arestimaja ei võimalda õigusaktides kinni peetavatele isikutele ettenähtud jalutamise võimalust.

ASke § 31 p 4 sätestab, et kinnipeetul on õigus soovi korral vähemalt üks tund päevas valve all vabas õhus viibida. VangS § 93 lg 5 järgi võimaldatakse vahistatu soovil tal vähemalt üks tund päevas viibida vabas õhus.

CPT on märkinud, et isikutele, keda peetakse politseis kinni enam kui 24 tundi, tuleb iga päev võimaldada vabas õhus viibimine⁵.

Kontrollimisel selgus, et arestimaja juurde kuulub videovalvega jalutushoov, kuid seda ei saa kinni peetavatele isikutele jalutamise võimaldamiseks kasutada. Viimase põhjuseks tõi arestimaja ülem julgeolekuriskid, mis jalutamise võimaldamisega kaasnevad (põgenemisoht). Viimane on tingitud esiteks ehitustehnilistest tingimustest ning teiseks jalutamisel järelevalvet teostava ametnike puudumisest. Probleemile töotaks tuua lahenduse mõningane jalutushoovi tehniline muutmine ning kindlasti lisaametniku teenistusse võtmine.

Siinkohal tuleb rõhutada, et arestimajades jalutushoovide kasutamine on laiem probleem – nii põhjusel, et see puudub arestimajas täielikult, kui ka tulenevalt administratiivsetel põhjustel jalutushoovi kasutamise võimatusest. Ühest küljest on värskes õhus viibimise õigus kinni peetavale isikule sätestatud õigusaktides, kuid teisalt ei suuda arestimajad seda täita. Seega tekib olukord, kus õigusnorm omab deklaratiivset tähendust ning politsei, jättes selle täitmata, rikub kinni peetava isiku õigusi.

Probleemi saaks lahendada kas värskes õhus viibimise reaalse tagamisega, mis tähendaks teatud arestimajade puhul väga suuri kulutusi, või õigusnormi muutmisega. Viimase puhul peab aga arvestama rahvusvaheliste standarditega ning seetõttu ei saa värskes õhus viibimise võimalust täielikult kaotada.

Arestimajades, kus jalutushoovi kasutamine ei ole võimalik administratiivsetel põhjustel (s.t eeskätt järelevalvet teostavate ametnike puudumise tõttu) oleks probleemi võimalik leevendada selge regulatsiooni (nt vastava juhendi) loomisega, millega tagataks värskes õhus

---

⁵ Samas lk 13.

viibimine osadele kinni peetavatele isikutele, lähtudes grupi valikul mõistlikest kriteeriumitest (kinni peetava isiku vanus, sugu, tervislik olukord, arestimajas viibimise kestvus vms). Näiteks on Põhja Politseiprefektuuri arestimajas (Rahumäe tee 6 Tallinn) julgeolekuriske arestimaja ametnike poolt hinnatud ning jalutamine on võimaldatud neile kinni peetavatele isikutele, kelle põgenemisoht on väikesem (arestialused). Siinkohal on oluline siiski märkida, et arestimaja ülema kinnitusel on ka Tartu arestimajas teatud juhtudel kinni peetavatele isikutele jalutamist võimaldatud.

Selge regulatsiooni juhendi vms näol loomine oleks vajalik vältimaks võimalikke kahtlusi ametnike meelevaldsuses jalutamisvõimaluse andmisel.

Eelnevast tulenevalt teen ettepaneku koos Lõuna Politseiprefektuuriga (vajadusel Politseiameti ja Siseministeeriumiga) leida vahendeid jalutushoovi kasutamiseks. Samuti teen ettepaneku koostada juhend selgete kriteeriumitega jalutamisvõimaluse andmiseks juhul, kui objektiivsetel põhjustel ei ole võimalik kõigile arestimajas viibivatele isikutele jalutamisoigust tagada.

3. Tervishoiuteenused

Vestlusel arestimaja ülema ning kinni peetud isikutega selgus, et arestimajas tervishoiuteenuste osutamises on teatud puudujääke. Nimelt ei teostata esmast tervisekontrolli ning probleeme on retseptiravimite soetamisega.

Tervishoiuteenuste osutamisega seonduvad probleemid (sh esmase tervisekontrolli teostamine) esinevad valdavalt kõigis Eesti arestimajades, kuid Siseministeerium ja Politseiamet koostöös teiste ametkondadega on astunud samme olukorra lahendamiseks. Eelnevast tulenevalt ei käsitle ma antud teemat hetkel pikemalt Tartu arestimaja kontekstis, vaid ootan ära mainitud ametkondade võimalikud lahendused.

4. Telefoni kasutamine

Vestlusel arestimaja ülemaga ning vestlustel kinni peetavate isikutega selgus, et kõigile kinni peetud isikutele ei ole võimalik tagada õigusaktides ettenähtud telefoni kasutamise võimalust.

Kinni peetava isiku poolt telefoni kasutamise õigus on sätestatud nii vangistusseaduses (VangS § 86 lg 1 koostoimes §-ga 28 ning §-d 96-97) kui ka arestimaja sisekorraeeskirjas (ASkE § 31 p 8).

Eelpool käsitletud Euroopa Vanglareeglistiku punkt 24.1 sätestab, et vangidel tuleb maksimaalselt võimaldada suhelda oma perekonna, muude isikute ja vanglavälise organisatsioonidega kirja, telefoni või muude sidevahendite teel ning kokku saada eespool nimetatud isikutega. Punktid 24.2 ja 24.3 lisavad, et teatud juhtudel on lubatud kohaldada suhtlemise suhtes piiranguid ja teostada järelevalvet.

Arestimajas on olemas töökorras kinni peetavate isikute telefonikõnedeks ettenähtud telefoniaparaat. Vestlusel arestimaja ülema ja kinni peetud isikutega nähtus, et isikud, kellele suhtlemispiirangut kohaldatud ei ole, saavad telefonikõnesid sooritada õigusaktides ettenähtud korras.

Probleemiks osutub telefoni kasutamine aga juhul, kui kinni peetavale isikule on kriminaalasja menetleja poolt kohaldatud nn suhtlemispiirangut (kriminaalmenetluse seadustiku § 143¹). Viimast põhjusel, et tagatud ei ole kontroll kinni peetava isiku poolt valitava telefoninumbri üle. Sellisel juhul ei saa arestimaja piisava kindlusega tagada suhtlemispiirangust kinnipidamist.

Kõikidele kinni peetavatele isikutele telefoni kasutamise võimaluse loomine on oluline mitmel põhjusel. Nii võib telefoni kasutamise piiramine mõjutada negatiivselt kinni peetava isiku võimalusi operatiivselt pöörduda näiteks Siseministeeriumi või õiguskantsleri poole. Eriti oluline on tagada vahistatule suhtlemise võimalus advokaadiga kaitse ettevalmistamiseks või muudeks toiminguteks, mida vahistatu võib sooritada, et kindlustada õiglane kriminaalmenetlus.

Vestlusel arestimaja ülemaga selgus, et Lõuna Politseiprefektuur on aktiivselt otsinud lahendusi, et tagada telefoni kasutamise võimaluse ka nendele kinni peetavatele isikutele, kellele on kriminaalasja menetleja poolt rakendatud telefoni kasutamise piirangut. Eelnevast tulenevalt teen ettepaneku jätkata probleemiga tegelemist.

Ventilatsioon kambrites

Arestimaja kambrite kontrollimisel selgus, et hinnanguliselt ei ole enam kui kahe kinni peetava isikuga kambrites piisaval määral tagatud õhuringlus.

Ebapiisav ventilatsioon, koosmõjus üldise õhutemperatuuri ning kambri viibivate kinni peetavate isikute arvuga, võib tekitada arestimaja kambri olukorra, mis riivab inimväärikust.

Tulenevalt EIÕK artiklist 3 ja PS §-st 18 ei tohi kinnipidamiskoha olmetingimused olla inimväärikust alandavad. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika⁶ kohaselt koheldakse kinnipeetavat inimväärikust alandavalt siis, kui põhjustatud kannatused ja alandus ületavad sellise taseme, mida seostatakse tavaliselt seadusliku ravi või karistusega. Kinnipidamistingimuste hindamisel tuleb ennekõike arvesse võtta asjaolude koosmõju, nt kambrite sisustus, hügieenilisus ja isiku kinnipidamiskohta paigutamise kestus. Riigikohus on rõhutanud, et inimväärikus on kõigi isiku põhiõiguste alus ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eesmärk. Inimväärika kohtlemise nõue laieneb ka kinnipeetavatele.⁷

Euroopa Vanglareeglistiku ning ka siseriikliku õiguse kohaselt peab kambri olema piisav ventilatsioon (p 18.1). Umbne kamber võib kujutada endas inimväärikuse riivet. Viimast eriti juhul, kui kinni peetav isik ei saa jalutada ning peab 24 tundi viibima oma kambri.

Eelnevast tulenevalt teen ettepaneku vältida kambrite ülekoormamist kinni peetavate isikutega, mis tõstab veelgi esile ventilatsioonisüsteemi puudujääke. Samuti palun arvestada isikute kambri paigutamisel suitsetajate ja mittedsuitsetajate eraldi hoidmise vajadusega ning võimalusel parandada Tartu arestimaja kambrite ventilatsiooni.

Kinni peetavate isikute toitlustamine

Kontrollkäigul vesteldes kinni peetavate isikutega ilmnes, et arestimaja poolt pakutav toit ei ole nende hinnangul piisav. Arestimaja ülema kinnitusele pakutakse kinni peetavatele isikutele

⁶ Nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 08.11.2005 otsus asjas nr 64812/01, Alver vs. Eesti Vabariik.

⁷ RKHKo 22.03.06, nr 3-3-1-2-06, p 10.

kaks korda päevas sooja sööki (lõunal supp ja õhtul puder). Hommikusöök koosneb üldjuhul saias ja teest. Kontrollimisel tutvusid õiguskantsleri nõunikud ka arestimaja menüüga, mis avas tee kahtlusteks, et toidukogus ei pruugi tõepoolest olla kinni peetavale isikule piisav. Põhimõtteliselt on kinni peetavatel isikutele arestimajas võimalik saada posti- või käsipakkides täiendavalt toiduaineid (ASkE § 47), kuid see ei asenda kinnipidamiskoha poolt pakutavat toitlustamist.

Sotsiaalministri 31.12.2002 määruse nr 150 "Toidunormid kinnipidamisasutustes" (edaspidi toidunormid) § 3 lõike 6 kohaselt antakse kinnipeetavatele toidunormile vastavat toitu kolmes osas, vähemalt kolm korda päevas ja kindlatel kellaaegadel⁸. Päevane toidunorm peab katma kinnipeetava elutegevuseks vajaliku toidutarbe (toidunormid § 1 lg 2).

CPT on märkinud, et süüa tuleks kinnipeetavatele anda kindlatel kellaaegadel, kusjuures menüüs sisalduks iga päev vähemalt üks täiemahuline eine (s.o midagi toitvamat kui võileib)⁹.

Erialast järelevalvet eelnevalt nimetatud määruse täitmise üle on pädev teostama Tervisekaitseinspeksioon ja tema kohalikud asutused (rahvatervise seaduse § 15 lg 1). Eelnevast tulenevalt ei saadud kontrollkäigul ühest vastust küsimus, kas Tartu arestimajas kinni peetavatele isikutele pakutav toit vastab varem nimetud määruses sätestatud toidunormidele. Vastuse saamiseks kaalub õiguskantsler ettepaneku tegemist Tervisekaitseinspeksioonile, et viimane alustaks kinnipidamiskohtades järelevalvet toidunormide täitmise üle.

---

⁸ Toidunormid § 1 lõike 1 kohaselt sätestatakse antud määruses päevased toidunormid kinnipidamisasutustes kinnipeetavate, arestiaaluste ja vahistatute toitlustamiseks. Kinnipeetavate, arestiaaluste ja vahistatute tähistamiseks kasutatakse ühtset terminit "kinnipeetav" (toidunormid § 1 lg 1).

⁹ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee standardid, lk 13. Kättesaadav arvutivõrgus aadressil <http://www.cpt.coe.int/lang/est/est-standards-s.pdf>.